



Comparison of the effectiveness of group therapy-based psychodrama and transactional analysis on conflict with parents of male adolescents

AliAkbar Zare¹, Mohammad Ghamari², Ghorban Fathi Agdam³, Mojtaba Amirimajd⁴

1. Ph.D Candidate in Counseling, Department of Counseling, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran. E-mail: zare713@gmail.com
2. Associate Professor, Department of Counseling, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran. E-mail: counselor_ghamari@yahoo.com
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran. E-mail: fathi4468@yahoo.com
4. Associate Professor, Department of Psychology, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran. E-mail: amirimajd@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received 15 September 2022

Received in revised form 14 October 2022

Accepted 19 November 2022

Published Online 22 September 2024

Keywords:

group therapy-based psychodrama, transactional analysis, conflict with parents, adolescents

ABSTRACT

Background: Considering that adolescence is one of the most sensitive stages of human development, special attention should be paid to solving the educational and psychological problems of this group. One of the best strategies in this regard is to use psychological interventions.

Aims: This study aimed to compare the effectiveness of psychodrama-based group therapy and transactional analysis on conflict with parents of male adolescents.

Methods: This semi-experimental study was performed based on a pre-test, post-test, and follow-up design with a control group. The study population consisted of all third-grade male students of the first period of ordinary public high schools in Khorramdareh in the academic year of 2019-2020. In total, 30 Male students were selected using the available sampling and randomly divided into three groups. Members of both experimental groups received their treatment in eight 1.5-hour sessions. The research tool was the adolescent conflict questionnaire with Prince's parents. The findings were analyzed through repeated measures ANOVA and Bonferroni post-hoc test.

Results: The mean and standard deviation of conflict with mother and conflict with father of the psychodrama group in the pre-test (28.10 ± 2.37 and 28.70 ± 1.82), transactional analysis group (28.60 ± 2.55 and 28.20 ± 1.98), and control group (27.60 ± 2.17 and 27.60 ± 1.77) respectively. Psychodrama (24.10 ± 2.13 and 24.80 ± 2.90) and transactional analysis (24.00 ± 2.90 and 25.30 ± 2.33) compared to the control group (27.80 ± 2.04 and 27.90 ± 1.91) reduced the conflict with mother ($p < 0.001$) and the conflict with father in the post-test ($p < 0.001$). In the follow-up phase, the effect of psychodrama (24.40 ± 2.11 and 26.10 ± 1.91) and transactional analysis (24.40 ± 2.75 and 25.20 ± 1.13) on conflict with mother and conflict father (28.40 ± 2.31 and 27.90 ± 1.91) ($p < 0.001$; $p < 0.001$). The effect of psychodrama and transactional analysis on conflict with the mother and conflict with the father was the same in the post-test and follow-up stages ($p > 0.05$).

Conclusion: Psychodrama has been effective in reducing conflict with parents by utilizing the art of communication reconstructing situations and evacuating emotions, and transactional analysis of behavior by providing a picture of psychological structure and helping how to behave effectively.

Citation: Zare, A.A., Ghamari, M., Fathi Agdam, Gh., & Amirimajd, M. (2024). Comparison of the effectiveness of group therapy-based psychodrama and transactional analysis on conflict with parents of male adolescents. *Journal of Psychological Science*, 23(139), 211-229. [10.52547/JPS.23.139.211](https://doi.org/10.52547/JPS.23.139.211)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 139, 2024

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.23.139.211](https://doi.org/10.52547/JPS.23.139.211)



✉ **Corresponding Author:** Mohammad Ghamari, Associate Professor, Department of Counseling, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran.

E-mail: counselor_ghamari@yahoo.com, Tel: (+98) 24-25226080

Extended Abstract

Introduction

Adolescence is a period in which many changes occur in biological, cognitive, psychological, and social processes, and the desire to establish an intimate relationship and self-disclosure increases, and the existence of a feeling of discontinuity during this period causes some problems such as depression and conflict with parents (Silva et al., 2020). Parent-child conflict resolution encounters and methods are an important factor in adolescent development. Children's opposition to their parent's wishes is one of the important problems that arise when raising children. These differences are because children want changes in their parents' behavior as they age, and in return, parents always compare their children with their ideals, which increases conflicts between parents and children (Mills et al., 2021). Conflict is an inseparable and inevitable part of family relationships, and the more intimate the relationship, the greater the probability of interpersonal conflict. If you want your relationships with others to be dynamic and the atmosphere at home to be more relaxed, you need to resolve the conflict appropriately. Each style of conflict resolution involves two somewhat contradictory goals: concern for oneself and concern for another. Concern for oneself is measured by how aggressive one is, and concern for another is focused on the level of participation (Khorami Ghaziyani, & Abolghasemi, 2020). Conflict resolution promotes health, prevents disease, and improves quality of life (Mastrotheodoros et al., 2020). Conflict in parent-child relationships is an inseparable component (Kalmijn, 2019). Parent-child conflict causes problems such as loneliness and low quality of life in children (Khorami Ghaziyani, & Abolghasemi, 2020). However, parent-adolescent conflict can also forge change towards greater egalitarianism in family relationships (Branje 2018), and it is, therefore, important to better understand how parent-adolescent conflict develops across adolescence. Considering the consequences of parent-child conflict, it is very important to perform effective therapeutic and educational interventions to reduce this problem. In

the application of psychological interventions, psychodrama, and transactional analysis psychotherapy can be mentioned.

Introduced by Jacob Levi Moreno in the early 1920s, psychodrama is an action method of psychotherapy typically conducted in a group format where guided role-play is used to gain insights and work on personal and interpersonal problems and possible solutions through the elicitation of spontaneity and its resultant creativity (Moreno's, 1946; Orkibi, 2019). The key aspect of psychodrama is the dramatization by patients of a series of events as if they were happening in the present. During psychodrama interventions, emphasis is placed not only on what patients say but also on what they do (the action) during the dramatization. The aim is for patients to gain greater insight into their situation to enable them to cope better with their thoughts and feelings and increase their resources and strengths (López-González et al., 2021). This psychotherapeutic technique offers a broad range of possibilities when applied to mental healthcare programs, and reports have been published of effective interventions with clinical patients suffering from different psychological disorders, e.g., (Olsson, 2018) and people with subclinical symptoms, e.g., (Jamshidi Nazar et al., 2014) and as part of personal development plans aimed at, for example, improving social skills, boosting self-esteem or changing attitudes, e.g. (Bleuer, & Harnden, 2018).

The socio-psychological theory of TA explains that ego states are parts of our personality, systems of thinking, behaviors, and feelings and can be identified as the ego states of the Parent, the Adult, and the Child. None of the above ego states ranks above the other, but we need to align the ego states with the situation we are faced with. The Parent ego state reflects parental thoughts and feelings; the Adult ego state relates to thoughts and feelings based on our own experiences, information, personal process, and previous experiences; and the Child ego state is based on thoughts and feelings replayed from childhood (McKimm, & Forrest, 2010). TA provides a systematic approach that helps understand the link between human needs and behaviors, and the way that individuals, groups, and organizations are effective or

ineffective in communicating (Sablík et al., 2013). Jiang et al. (2023) in a study aimed at The Effectiveness of Transactional Analysis Treatments and Their Predictors: A Systematic Literature Review and Explorative Meta-Analysis to show Psychopathology changes were significantly predicted by improvements in ego-states, self-efficacy, social functioning, and client-practitioner relationship (r^2 range =.27–.43). Treatments were more effective if they included systematic assessment, treatment stages, psycho-education, TA-unique techniques, and an experiential focus (r^2 range =.03–.31).

Today, with the emergence of health-oriented perspectives, health is not only considered on one axis, one side of which is the individual and the other side is the health of individuals, but health is a continuum that does not have a passive state and needs to be nurtured. Obviously, in this regard, recognizing the factors affecting life enrichment, increasing psychological capacities and capital, and finding effective therapeutic approaches for a peaceful and safe life for people is of particular importance, therefore, the present study was conducted to compare these two treatments for this group of people and with the hope that these complementary measures can improve their conflict with their parents.

Method

The method of the present study was quasi-experimental and its design was pretest-posttest and

follow-up with a control group. The statistical population of the study included all third-grade male students in the first grade of public normal high schools in Khorram Darreh who were studying in the academic year 2019-2020. The non-probability sampling method was used for sampling, so that after obtaining the consent of the authorities, a call was issued for the implementation of parent-adolescent conflict resolution training in ordinary public high schools in Khorram Darreh, and with the consent and voluntary participation, 90 students declared their readiness. Then, the Adolescent Conflict Questionnaire with Prinz's parents was administered among the students, and among those who obtained a standard deviation higher than the mean score (61 people), 30 students took into account the inclusion criteria (age of 13 to 15 years, being alive with their parents, living with them in the same house, not suffering from serious diseases such as MS, heart disease, etc.), non-use of psychiatric drugs, non-participation in counseling sessions and individual and group psychotherapy) and withdrawal from the study (unwillingness to continue attending therapy sessions and absence from therapy sessions more than twice) were selected and randomly divided into two experimental groups and one control group.

Results

Table 1. Results of Analysis of Variance with Repeated Measurement in the Scores of Research Variables in the Experimental and Control Groups

Variables	Group membership	exams	value	df	Df error	f	p	η^2
Conflict with the mother	Time	Pilay effect	0.9		0.26	1.6	<0.001	0.9
	Time* Intervention	Pilay effect	0.9		0.54	11.0	<0.001	0.4
Conflict with the Father	Time	Pilay effect	0.6		0.26	23.0	<0.001	0.6
	Time* Intervention	Pilay effect	0.5		0.54	5.1	<0.001	0.2

Considering that the Pillay effect test has more power than other tests in practical situations, its results are reported in Table 1. The information in Table 1 about the variables of conflict with mother and conflict with father indicates that there is a significant difference between the scores of these variables in three times of pre-test, post-test, and follow-up. Also, the results of

this table indicate that there is a significant difference between the scores of the variables of conflict with mother and conflict with father in three times of pre-test, post-test, and follow-up in the experimental groups (psychodrama and transactional analysis) and control, in other words, there is an interaction between time and intervention.

Table 2. Results of Bonferroni Post Hoc Test Based on Group Membership in Dependent Variables

Variables	Situations	Group 1	Group 2	(J-1)	SE	P
Conflict with the mother	Post-test	Psychodrama	TA	-0.100	1.0	1.000
			Control	-3.700		0.005
		TA	Psychodrama	-0.100		1.000
			Control	-3.800		0.004
		Control	Psychodrama	3.700		0.005
			TA	3.800		0.004
	Followup	Psychodrama	TA	0.001	1.0	1.000
			Control	-4.000		0.003
		TA	Psychodrama	0.001		1.000
			Control	-4.000		0.003
		Control	Psychodrama	4.000		0.003
			TA	4.000		0.003
Conflict with the Father	Post-test	Psychodrama	TA	0.800	0.7	0.958
			Control	-1.800		0.042
		TA	Psychodrama	-0.800		0.958
			Control	-2.600		0.008
		Control	Psychodrama	1.800		0.042
			TA	2.600		0.008
	Followup	Psychodrama	TA	0.900	0.7	0.735
			Control	-1.800		0.044
		TA	Psychodrama	-0.900		0.735
			Control	-2.700		0.004
		Control	Psychodrama	1.800		0.044
			TA	2.700		0.004

The results of Bonferroni's post hoc test (Table 2) indicate that the significant changes between the groups are due to the differences between the treatment groups and the control group; So in both post-test and follow-up, the scores of the treatment groups were lower than the scores of the control group ($P < 0.001$). However, the difference between them in the post-test and follow-up stages is not different ($P > 0.05$). Therefore, psychodrama and transactional analysis are not superior to each other in reducing conflict with the mother and conflict with the father.

Conclusion

The purpose of this study was to compare the effectiveness of psychodrama-based group therapy and transactional analysis on conflict with the parents of male adolescents. Data analysis showed that group therapy based on psychodrama and transactional analysis has an effect on conflict with the parents of male adolescents, and the effect of psychodrama and transactional analysis is not different. The findings showed that the changes in the score of conflict with parents in the studied times were different in the groups and the effect of time was significant, which means that there is a mutual effect between time and

the intervention, and with time from the beginning of the intervention, the scores of conflict with parents decreased, and the effects of being in the experimental groups on conflict with the parents of individuals in both groups as the end of the intervention approached. It was a positive test.

The intrinsic nature of psychodrama is the transformation of individuals into a general unit. This transformation into a unit and acting as a system in theatrical activities has also contributed significantly to improving communication and reducing parental conflicts (Anari et al., 2018). As a means of expression and communication, drama not only recreates human emotional states and engages the audience in various emotions, but also expands human experiences and participants' capacity to understand richer, more subtle, and sublime emotions.

The results of repeated measures mixed analysis of variance showed that the transactional analysis is effective in conflict with adolescents' parents. Transactional analysis theory is a theory based on communication, improving relationships, and education, and its application can help people in the field of improving and increasing interpersonal skills. Therefore, based on the results of this study, it can be

said that transactional analysis training causes children to have a good relationship with their parents, and express their desires and opinions, and these relationships should be reciprocal, that is, the relationship between parents and children should also be based on affection, kindness, and mutual respect, as a result, the level of children's feelings of anger and annoyance towards their parents is reduced, and finally, the conflict between them is reduced are also decreasing (Vos, & van Rijn, 2022).

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article was carried out with the code of ethics IR.IAU.ABHAR.REC.1399.002 at Islamic Azad University, Abhar branch. In order to maintain ethical principles in this research, it was tried to collect data after obtaining the consent of the participants. Also, the participants were assured about confidentiality in maintaining personal information and providing results without specifying the names and details of people's birth certificates.

Funding: This research is in the form of a doctoral dissertation without financial support.

Authors' contribution: This article is extracted from the doctoral thesis of the first author, with the guidance of the second author and the advice of the third author.

Conflict of interest: The authors also declare that there is no conflict of interest in the results of this research.

Acknowledgments: We hereby express our gratitude to the supervisors and advisors of this research and to the parents who participated in this research.



مقایسه اثربخشی گروه درمانی مبتنی بر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با والدین نوجوانان پسر

علی اکبر زارع^۱، محمد قمری^۲، قربان فتحی اقدم^۳، مجتبی امیری مجد^۴

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران.

۲. دانشیار، گروه مشاوره، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران.

۳. استادیار، گروه روانشناسی، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران.

۴. دانشیار، گروه روانشناسی، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۴

بازنگری: ۱۴۰۱/۰۷/۲۲

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۲۸

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱

کلیدواژه‌ها:

گروه درمانی مبتنی بر سایکودراما،
تحلیل رفتار متقابل،
تعارض با والدین،
نوجوانان پسر

زمینه: با توجه به این که نوجوانی یکی از حساس ترین مراحل رشد آدمی است باید به حل مشکلات تربیتی و روانشناختی این گروه توجه ویژه‌ای نمود. یکی از بهترین راه کارها در این راستا، استفاده از مداخلات روانشناختی است.

هدف: پژوهش حاضر با هدف مقایسه اثربخشی گروه درمانی مبتنی بر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با والدین نوجوانان پسر انجام شد.

روش: روش پژوهش، نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون-پس آزمون و پیگیری با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش را دانش آموزان پسر پایه سوم دوره اول دبیرستان های عادی دولتی شهر خرم دره در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ تشکیل دادند. ۳۰ نفر با استفاده از نمونه گیری در دسترس انتخاب شده و به صورت تصادفی در سه گروه قرار گرفتند. گروه های آزمایشی، درمان مختص گروه خود را در ۸ جلسه ۱/۵ ساعته دریافت کردند. ابزار پژوهش پرسشنامه تعارض نوجوان با والدین پرینز بود. تجزیه و تحلیل یافته ها از طریق آزمون تحلیل واریانس آمیخته با اندازه گیری مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی صورت گرفت.

یافته ها: میانگین و انحراف معیار تعارض با مادر و تعارض با پدر گروه سایکودراما در پیش آزمون به ترتیب $(28/70 \pm 1/82)$ و $(28/10 \pm 2/37)$ ، گروه تحلیل رفتار متقابل $(28/50 \pm 2/55)$ و $(28/20 \pm 1/98)$ ، و گروه کنترل $(27/60 \pm 2/17)$ و $(27/60 \pm 1/77)$ بود. سایکودراما $(24/10 \pm 2/13)$ و $(24/80 \pm 2/90)$ و تحلیل رفتار متقابل $(24/00 \pm 2/90)$ و $(25/30 \pm 1/33)$ در مقایسه با گروه کنترل $(27/80 \pm 2/04)$ و $(27/90 \pm 1/91)$ ، تعارض با مادر $(p < 0/001)$ و تعارض با پدر را در پس آزمون کاهش دادند $(p < 0/001)$. در مرحله پیگیری، اثر سایکودراما $(24/40 \pm 2/11)$ و ماندگار بود $(p < 0/001; p < 0/001)$. تأثیر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با مادر و تعارض با پدر $(25/20 \pm 1/13)$ و $(24/40 \pm 2/75)$ بر تعارض با مادر و تعارض با پدر $(27/90 \pm 1/91)$ و $(28/40 \pm 2/31)$ ماندگار بود $(p < 0/001; p < 0/001)$. تأثیر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با مادر و تعارض با پدر در مراحل پس آزمون و پیگیری یکسان بود $(p > 0/05)$.

نتیجه گیری: سایکودراما با بهره گیری از هنر ارتباط و بازسازی موقعیت و تخلیه هیجانات، و تحلیل رفتار متقابل با ارائه تصویری از ساختار روانشناختی و کمک به چگونگی رفتار مؤثر در کاهش تعارض با والدین مؤثر بوده اند.

استناد: زارع، علی اکبر؛ قمری، محمد؛ فتحی اقدم، قربان؛ و امیری مجد، مجتبی (۱۴۰۳). مقایسه اثربخشی گروه درمانی مبتنی بر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با والدین نوجوانان پسر. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۳۹، ۲۱۱-۲۲۹.

مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۳۹، ۱۴۰۳. DOI: [10.52547/JPS.23.139.211](https://doi.org/10.52547/JPS.23.139.211)



© نویسنده گان.

✉ نویسنده مسئول: محمد قمری، دانشیار، گروه مشاوره، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران. رایانامه: counselor_ghamari@yahoo.com

تلفن: ۰۲۴-۲۵۲۲۶۰۸۰

مقدمه

نوجوانی دوره‌ای است که در آن تغییرات بسیاری در فرآیندهای زیستی، شناختی، روانی، و اجتماعی به وقوع می‌پیوندد و تمایل برای برقراری رابطه صمیمانه و خودافشایی افزایش می‌یابد و وجود احساس ناپیوستگی در این دوران سبب بروز برخی مشکلات همچون افسردگی و تعارض با والدین^۱ می‌شود (سیلوا و همکاران، ۲۰۲۰). برخوردها و شیوه‌های حل تعارض والدین با فرزندان عامل مهمی در رشد نوجوانان محسوب می‌شود. مخالفت فرزندان با خواسته‌های والدین یکی از مشکلات مهمی است که هنگام تربیت کردن فرزندان بروز می‌کند. این اختلافات به این دلیل است که فرزندان با افزایش سن، خواستار تغییراتی در رفتار والدین خود هستند و در مقابل، والدین همواره فرزند خویش را با آرمان‌های خود مقایسه می‌کنند که این فرآیند موجب افزایش تعارض‌ها بین والدین و فرزندان می‌شود (میلز و همکاران، ۲۰۲۱). تعارض جزء لاینفک و گریزناپذیر روابط خانوادگی است و هر چه روابط صمیمانه‌تر باشد، احتمال تعارض بین فردی بیش‌تر می‌شود. اگر بخواهید روابط شما با دیگران پویا و جو خانه آرام‌تر باشد، باید تعارض را به‌شیوه مناسب حل کنید. هر سبک حل تعارض شامل دو هدف تا حدودی متناقض است؛ نگرانی برای خود و نگرانی برای دیگری. نگرانی برای خود به‌وسیله میزان پرخاشگری فرد اندازه‌گیری می‌شود و نگرانی برای دیگری بر میزان مشارکت متمرکز می‌شود (خرمی قاضیانی و ابوالقاسمی، ۱۳۹۹). حل تعارض موجب ارتقاء سلامتی، پیشگیری از بروز بیماری‌ها، و بهبود کیفیت زندگی می‌شود (ماستروتودوروس و همکاران، ۲۰۲۰). تعارض در روابط والد-فرزند مولفه جدایی‌ناپذیری است (کالمجن، ۲۰۱۹) تعارض والد-کودک سبب بروز مشکلاتی چون احساس تنهایی و پایین بودن کیفیت زندگی کودکان می‌شود (خرمی قاضیانی و ابوالقاسمی، ۱۳۹۹). با این حال، تعارض والد-نوجوان همچنین می‌تواند تغییری را به سمت برابری طلبی بیشتر در روابط خانوادگی ایجاد کند، و بنابراین، درک بهتر اینکه چگونه تعارض والدین-نوجوان در طول دوره نوجوانی شکل می‌گیرد (برانجی، ۲۰۱۸)، و چگونه می‌توان با مداخلات مناسب آن را مدیریت کرد بسیار مهم است. با توجه به پیامدهای تعارض والد-کودک، انجام مداخله‌های درمانی و آموزشی

مؤثر جهت کاهش این مشکل بسیار اهمیت دارد. در کاربرد مداخلات روان‌شناختی می‌توان به سایکودراما^۲ و تحلیل رفتار متقابل^۳ اشاره کرد. سایکودراما رویکردی رابطه‌محور است و به فرد کمک می‌کند تا ابعاد روان‌شناختی مشکل خود را کشف کند و با به‌نمایش درآوردن آن (نه فقط با گفت‌گو) اقدام به‌بازنگری در آن نماید (دوگان، ۲۰۱۸). روان‌نمایشی یکی از روش‌های هنردرمانی است که به‌مسائل درون‌فردی و بین‌فردی می‌پردازد. سایکودراما این کار را از طریق به‌نمایش درآوردن گذشته، حال و آینده و ارتباط دادن نقش‌ها به‌منظور درک بهتر و تخلیه هیجانی انجام می‌دهد (گولاسا و همکاران، ۲۰۱۹) در این روش از فرآیندهای تخیلی یا واقعی برای ابراز احساسات در یک موقعیت خودجوش استفاده می‌کنند (تستونی و همکاران، ۲۰۱۸). و درمانگر نه تنها با گفت‌وگو، بلکه با مشاهده فعال و عمل و اجرا به‌بررسی و شناخت ساختار شخصیت، ارتباطات بین‌فردی، تعارض‌های درونی و مسائل هیجانی می‌پردازد و موجب افزایش بینش و رشد شخصیتی مراجعان می‌شود (اولسون، ۲۰۱۸). نتایج پژوهش‌ها حاکی از این هستند که این درمان بر کاهش تعارض والد-نوجوان (اناری و همکاران ۱۳۹۷)، تعارض نوجوانان (گراتس، ۲۰۱۱؛ بلوتر و هارندن، ۲۰۱۸) و بهبود روابط خانوادگی و کاهش رفتار مشکل‌ساز نوجوانان (مایا و همکاران، ۲۰۲۰) با والدین مؤثر است. صرامی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با هدف اثربخشی سایکودراما با محتوای تحلیل رفتار متقابل بر تنظیم هیجانی و عملکرد اجتماعی انطباقی دختران نوجوان بدسرپرست نتایج حاصل از تحلیل کواریانس چند متغیره نشان دهنده تأثیر معنادار مداخله سایکودراما با محتوای تحلیل رفتار متقابل بر کاهش دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجانی و همچنین بهبود روابط با همسالان، در مرحله پس‌آزمون و پیگیری در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل بود. جیانگ و همکاران (۲۰۲۳) در یک مرور سیستماتیک و فراتحلیل با عنوان اثربخشی مداخله مبتنی بر سایکودراما بر بهبود سلامت روان و بهزیستی در طول دوره همه‌گیری و پس از همه‌گیری کووید-۱۹ به این نتیجه دست یافتند که مداخلات مبتنی بر سایکودراما توانایی بهبود سلامت روان (به عنوان مثال، اختلالات مربوط به تروما) و بهزیستی (به عنوان مثال، بهزیستی

3. transactional analysis

1. conflict with parents

2. psychodrama

روانشناختی) را دارد که می‌تواند سایکودراما را به عنوان یک روش آموزشی مناسب برای مراقبت از سلامت روان معرفی کند.

تحلیل رفتار متقابل یکی از نظریه‌های درمانی است که به روابط بین فردی، فرآیند حوادث زندگی و واکنش‌های متقابل افراد توجه بسیار داشته و در زمینه مسائل بین فردی راهکارهای کاربردی ارائه می‌دهد (حسینی راوری زاده و همکاران، ۱۴۰۲). در واقع تحلیل رفتار متقابل نظریه‌ای است مبتنی بر این تصور که بخش عمده‌ای از عمر افراد در تبادلات و تعامل‌های بین فردی سپری می‌شود (جلیلی و همکاران، ۱۴۰۱). رویکرد تحلیل رفتار متقابل علاوه بر بهبود رابطه بین فردی، باعث رشد فردی هر چه بیش تر می‌شود. در این درمان فرآیند کاهش آشفتگی روابط بین فردی به وسیله فعال تر کردن من بالغ افراد انجام می‌شود، بدین وسیله افراد روابط خود را درک می‌کنند و می‌توانند با دیگران برای حل مشکلات‌شان همکاری داشته باشند (جرجانی و خزایی، ۱۴۰۲). نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهند که این درمان بر بهبود فرهنگ روابط والد-فرزند (حافظ شهرباف و همکاران، ۱۴۰۲)، بهبود تعارض والد-فرزند (حافظ شهرباف و همکاران، ۱۴۰۲)، سازگاری عاطفی (مراد، ۲۰۲۰)، اختلالات رفتاری و سوء مصرف مواد و بزهکاری (کامپوس و همکاران، ۲۰۱۸) و بهبود عملکرد اجتماعی، خودکارآمدی و بهزیستی روانشناختی (ووس و وان ریجین، ۲۰۲۲) اثربخش است. جرجانی و خزایی (۱۴۰۲) در پژوهشی با هدف مقایسه اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل و تنظیم هیجان بر بزرگنمایی غیرانطباقی و گسست اخلاقی در نوجوانان دارای رفتار قلدری نتایج نشان داد بین اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل و تنظیم هیجان بر بزرگنمایی غیرانطباقی و گسست اخلاقی در نوجوانان دارای رفتار قلدری تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی دیگر آموزش تحلیل رفتار متقابل نسبت به آموزش تنظیم هیجان بر بزرگنمایی غیرانطباقی و گسست اخلاقی در نوجوانان دارای رفتار قلدری تأثیر بیشتری دارد. حافظ شهرباف و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با هدف مقایسه اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل و تنظیم هیجان بر بزرگنمایی غیرانطباقی و گسست اخلاقی در نوجوانان دارای رفتار قلدری نتایج نشان داد که اثر زمان، گروه و تعامل زمان در گروه آموزش هیجان مدار (HMT/LMG) نسبت به گروه تحلیل ارتباط متقابل برای تمایزافتگی و حل تعارض معنادار بود.

امروزه با پیدایش دیدگاه‌های سلامت‌نگر، سلامتی فقط روی یک محور که یک سوی آن فرد و سوی دیگر آن سلامتی افراد قرار دارد، در نظر گرفته نمی‌شود؛ بلکه سلامت پیوستاری است که حالت انفعالی ندارد و نیازمند پرورش است. بدیهی است در این رابطه شناخت عوامل مؤثر بر غنی‌سازی زندگی و افزایش ظرفیت‌ها و سرمایه‌های روانشناختی و یافتن رویکردهای درمانی مؤثر برای زندگی آرام و مطمئن برای افراد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد؛ از این رو، در پژوهش حاضر پژوهشگران سعی دارند رویکردی را عملیاتی کنند که ضمن قابلیت اجرایی پژوهش، جنبه جدیدی را دربر داشته باشد و در عین حال فرضیه‌های اساسی آن‌ها را که معتقدند این دو درمان بر تعارض با والدین نوجوانان پسر مؤثر می‌باشند، مورد بررسی قرار دهد و مشخص سازد که کدام یک از آن‌ها، روش مناسب‌تری برای کاهش تعارض با والدین نوجوانان است. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف مقایسه این دو درمان برای این گروه از افراد و با این امید که این اقدامات تکمیلی بتوانند تعارض با والدین آن‌ها را بهبود ببخشند انجام شد.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش پژوهش حاضر، نیمه‌آزمایش و طرح آن از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون و پیگیری با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان پسر پایه سوم دوره اول دبیرستان‌های عادی دولتی شهر خرم‌دره بود که در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ مشغول به تحصیل بودند. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری غیراحتمالی در دسترس استفاده شد؛ به‌طوری‌که پس از کسب رضایت از مسئولین، فراخوانی در خصوص اجرای آموزش‌های مربوط به حل تعارض والد-نوجوان در دبیرستان‌های عادی دولتی شهر خرم‌دره صادر شد، و با رضایت و مشارکت داوطلبانه، ۹۰ دانش‌آموز اعلام آمادگی کردند. سپس پرسشنامه تعارض نوجوان با والدین پریز در بین دانش‌آموزان اجرا شد و از میان آن‌هایی که یک انحراف معیار بالاتر از میانگین نمره کسب کردند (۶۱ نفر)، ۳۰ نفر با در نظر گرفتن معیارهای ورود (سن ۱۳ تا ۱۵ سال، زنده‌بودن پدر و مادر، زندگی با آن‌ها در یک خانه، عدم ابتلا به بیماری‌های جدی چون ام. اس، بیماری قلبی و...، عدم استفاده از داروهای روان‌پزشکی، عدم شرکت در جلسات مشاوره و روان‌درمانی فردی و

با والدین، ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه مربوط به هر والد به طور جداگانه برای آزمودنی‌ها محاسبه شد. به این ترتیب ضریب آلفای کرونباخ برای تعارض با مادر ۰/۹۱ و تعارض با پدر ۰/۸۹ برآورد شد.

پس از اجرای پیش‌آزمون، اعضای گروه آزمایش اول طی هشت جلسه ۹۰ دقیقه‌ای (دو ماه؛ هفته‌ای یک جلسه) سایکودراما را به صورت گروهی طبق برنامه درمانی ابوالقاسمی (به نقل از نیری و همکاران، ۱۴۰۰) دریافت کردند (جدول ۱). اعضای گروه آزمایش دوم نیز طی هشت جلسه ۹۰ دقیقه‌ای (دو ماه؛ هفته‌ای یک جلسه) از تحلیل رفتار متقابل به صورت گروهی طبق برنامه درمانی برن (۱۹۵۸) و وینلا (۲۰۱۳) برخوردار شدند (جدول ۲)؛ اما اعضای گروه کنترل هیچ درمانی را دریافت نکردند. برای جلوگیری از تبادل اطلاعات بین افراد گروه‌های آزمایش، از آن‌ها خواسته شد تا یک ماه پس از اتمام درمان، درباره محتوای جلسات با یک‌دیگر گفت‌وگویی نداشته باشند. جلسات درمانی، توسط یک مشاور با درجه دکتری تخصصی مشاوره و یک دانشجوی دکتر تخصصی مشاوره در یک مرکز مشاوره خصوصی در شهر خرم‌دره برگزار شد. بعد از اتمام جلسات (پس‌آزمون) و یک ماه پس از اتمام درمان (پیگیری)، اعضای هر سه گروه با استفاده از ابزار اندازه‌گیری ارزیابی شدند. جهت جلوگیری از ریزش اعضای گروه‌ها، حین مصاحبه اولیه با تک‌تک آن‌ها از اعضا خواسته شد تعهد خود را نسبت به شرکت در کل جلسات حفظ کنند. این امر در طول جلسات نیز رصد می‌شد و همبستگی گروهی که بین اعضا ایجاد شده بود، مانع ریزش افراد گروه گردید.

برای تجزیه و تحلیل آماری از نرم‌افزار SPSS-24 استفاده شد. جهت بررسی فرضیه پژوهش نیز از آنالیز واریانس دوطرفه با اندازه‌گیری‌های مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی استفاده گردید. در این پژوهش سطح معناداری معادل ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

گروهی) و خروج از مطالعه (عدم تمایل به ادامه شرکت در جلسات درمانی و غیبت بیش از دو بار در جلسات درمانی) انتخاب شدند و به صورت تصادفی (به شیوه قرعه‌کشی) به دو گروه آزمایش و یک گروه کنترل تقسیم گردیدند. جهت تعیین حجم نمونه از معادله برآورد فرمول حجم نمونه فلیسیر (۱۹۸۱) استفاده شد. بر اساس مطالعه جوادیان صراف و امامی (۱۳۸۸)، $\sigma = 1/16$ ، $d^2 = 3/131$ ، $\alpha = 0/05$ و $\text{Power} = 0/75$ ، در نظر گرفته شد. در مطالعه مذکور انحراف معیار است که میزان پراکندگی، و d بازه اطمینان است که میزان قابل اغماض بودن بالاتر یا پایین‌تر میانگین نمونه از میانگین جامعه را نشان می‌دهد. بر اساس معادله، حجم نمونه ۹/۱۳ به دست آمد که برای هر گروه ۱۰ نفر در نظر گرفته شد. در پایان درمان، گروه کنترل نیز تحت مداخله قرار گرفت.

ب) ابزار

پرسشنامه تعارض نوجوان با والدین^۱ پرینز (CBQ): پرسشنامه رفتار متعارض نوجوان با والدین را پرینز و همکارانش در سال ۱۹۷۹ ساخته‌اند. نسخه اصلی این ابزار که دارای ۷۵ عبارت بود، ادراک نوجوان از میزان تعارض و رابطه منفی با والدینش را مورد ارزیابی قرار داده است. نسخه مورد استفاده در این تحقیق نسخه کوتاه این پرسشنامه است که شامل ۲۰ عبارت است و میزان تعارض نوجوانان با والدینش را می‌سنجد. این پرسشنامه در دو فرم جداگانه، یکی ویژه مادر و دیگری ویژه پدر است. پرسشنامه ویژه رفتار متعارض نوجوانان است و آزمودنی باید با انتخاب یکی از موافقت یا مخالفت خود را با هر یک از عبارات مشخص سازد. آزمودنی باید با پاسخ‌های صحیح یا غلط، موافقت یا مخالفت خود را با هر یک از عبارات مشخص سازد. حداقل نمره فرد در این پرسشنامه صفر و حداکثر آن ۲۰ است. نمره بالاتر در این پرسشنامه نشانگر تعارض بیش‌تر نوجوان با پدر و مادرش است (روبین و فاستر، ۱۹۸۹). پایایی حاصل از روش بازآزمایی برای نسخه گزارش نوجوان ۰/۵۷ است (شریعتی و امامی پور، ۱۳۹۳). روبین و فاستر (۱۹۸۹) نشان دادند که پرسشنامه رفتار متعارض می‌تواند خانواده‌های دارای مشکلات بالینی را از خانواده‌های سالم جدا سازد که خود‌گویی اعتبار افتراقی این ابزار است. در پژوهشی شریعتی و امامی پور (۱۳۹۳) به‌منظور محاسبه اعتبار درونی سوالات پرسشنامه تعارض

^۱ Conflict Behavior Questionnaire (CBQ)

جدول ۱. محتوای جلسات و پروتکل سایکودراما (نیری و همکاران، ۱۴۰۰)

جلسات	اهداف	محتوا	تکالیف
اول	آشنایی اعضا و آماده سازی برای کار گروهی	معارفه، ارائه برنامه زمان بندی شده مداخله، تعداد جلسات، فاصله زمانی جلسات، انتظارات از گروه، بیان هدف، ایجاد رابطه حسنه، آشنایی با سایکودراما، توضیح در خصوص ماهیت تعارض و عوامل ایجاد کننده آن همراه با مشارکت اعضا. اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "صندلی خالی" و انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما، اجرای سایکودراما؛ مشارکت، همدلی، ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و ارائه تکلیف.	پر کردن فرم های روازانه در منزل
دوم	آشنایی با مفاهیم تعارضات، مشکلات بین فردی و نحوه حل تعارض	بیان احساسات و افکار نسبت به جلسه قبل، بررسی تکالیف، بیان عوارض تعارض و رفتارهای مختلف در حالت تعارض با مشارکت اعضا، اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "فروشگاه جادو" و انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما، اجرای سایکودراما؛ مشارکت، همدلی، ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و ارائه تکلیف.	توجه کردن به مصداق های تعارضات والد-فرزند و مشکلات بین فردی در طول هفته و ثبت آن در برگه تکالیف خانگی
سوم	مداخله در مشکلات والد-نوجوان در طی مراحل گرم کردن و اجرا و مشارکت	بیان احساسات و افکار نسبت به جلسه قبل، بررسی تکالیف، اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "جعبه راز" جهت انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما، اجرای سایکودراما؛ مشارکت و همدلی و ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و ارائه تکلیف.	ارائه تکالیف خانگی برای پروتاگونست و سایر اعضا در پایان هر جلسه، پیرامون مشکلات و تعارضات و با توجه به مفهوم به بحث و اجرا گذاشته شده در آن جلسه در راستای تمرین تکنیکهای آموخته شده در محیط زندگی
چهارم	مداخله در مشکلات والد-نوجوان در طی مراحل گرم کردن و اجرا و مشارکت	بیان احساسات و افکار نسبت به جلسه قبل، بررسی تکالیف، اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "چگونه می خواهم باشم" جهت انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما، اجرای سایکودراما؛ مشارکت، همدلی و ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و ارائه تکلیف.	ارائه تکالیف خانگی برای پروتاگونست و سایر اعضا در پایان هر جلسه، پیرامون مشکلات و تعارضات و با توجه به مفهوم به بحث و اجرا گذاشته شده در آن جلسه در راستای تمرین تکنیکهای آموخته شده در محیط زندگی
پنجم	مداخله در مشکلات والد-نوجوان در طی مراحل گرم کردن و اجرا و مشارکت	بیان احساسات و افکار نسبت به جلسه قبل، بررسی تکالیف، اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "صندلی خالی" جهت انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما، اجرای سایکودراما؛ مشارکت، همدلی، ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و ارائه تکلیف.	ارائه تکالیف خانگی برای پروتاگونست و سایر اعضا در پایان هر جلسه، پیرامون مشکلات و تعارضات و با توجه به مفهوم به بحث و اجرا گذاشته شده در آن جلسه در راستای تمرین تکنیکهای آموخته شده در محیط زندگی
ششم	مداخله در مشکلات والد-نوجوان در طی مراحل گرم کردن و اجرا و مشارکت	بیان احساسات و افکار نسبت به جلسه قبل، بررسی تکالیف، اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "فروشگاه جادو" جهت انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما، اجرای سایکودراما؛ مشارکت، همدلی، ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و ارائه تکلیف.	ارائه تکالیف خانگی برای پروتاگونست و سایر اعضا در پایان هر جلسه، پیرامون مشکلات و تعارضات و با توجه به مفهوم به بحث و اجرا گذاشته شده در آن جلسه در راستای تمرین تکنیکهای آموخته شده در محیط زندگی
هفتم	مداخله در مشکلات والد-نوجوان در طی مراحل گرم کردن و اجرا و مشارکت	بیان احساسات و افکار نسبت به جلسه قبل، بررسی تکالیف، اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "جعبه راز" جهت انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما و اجرای سایکودراما؛ مشارکت، همدلی، ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و ارائه تکلیف.	ارائه تکالیف خانگی برای پروتاگونست و سایر اعضا در پایان هر جلسه، پیرامون مشکلات و تعارضات و با توجه به مفهوم به بحث و اجرا گذاشته شده در آن جلسه در راستای تمرین تکنیکهای آموخته شده در محیط زندگی
هشتم	گرفتن بازخورد و پایان دادن به کار گروهی	بیان احساسات و افکار نسبت به جلسه قبل، بررسی تکالیف، اجرای مرحله گرم کردن با تکنیک "چگونه می خواهم باشم" انتخاب ۱ نفر از اعضا جهت اجرای عملی سایکودراما؛ مشارکت، همدلی، ارائه راه کار و در نهایت جمع بندی و نتیجه گیری کلی با مشارکت اعضا. اجرای پس آزمون، خداحافظی و خاتمه مداخله.	اجرای پس آزمون

جدول ۲. محتوای جلسات و پروتکل تحلیل رفتار متقابل (برن، ۱۹۵۸؛ وینلا، ۲۰۱۳؛ رحیمی اصیل و همکاران، ۱۴۰۲)

جلسات	اهداف	محتوا	تکالیف
اول	معارفه، ایجاد انگیزه و آشنایی اعضا با قواعد گروه و ساختار جلسات	معارفه، ارائه برنامه زمان بندی شده مداخله، تعداد جلسات، فاصله زمانی جلسات، انتظارات از گروه، بیان هدف، ایجاد رابطه حسنه، آشنایی با تحلیل رفتار متقابل، قرارداد درمانی، توضیح در خصوص ماهیت تعارض و عوامل ایجاد کننده آن و بیان عوارض تعارض و رفتارهای مختلف در حالت تعارض، خلاصه کردن و ارائه تکلیف.	توصیف تجربیات اعضا در مورد تعارض و خصوصیات دوران نوجوانی
دوم	آشنایی اعضا با نظریه تحلیل رفتار متقابل و معرفی منطق زیربنایی و توضیح مفهوم تعارض والد-فرزند	بررسی تکالیف جلسه گذشته، آشنایی با حالت شخصیتی "والد" و بررسی مثبت و منفی آن و بازگویی اتفاقات متناسب توسط دانش آموزان و تجزیه و تحلیل آن ها، جمع بندی و ارائه تکلیف.	راهنمایی های زیسته از اعضای گروه که مشخص نبود اهداف در آن ها موجب تعارض والد-فرزند شده است
سوم	شناخت نسبت به خویش، آشنایی با انواع کودک درون و قواعد ارتباطی برای شناخت من بالغ	بررسی تکالیف جلسه گذشته، آشنایی با حالت شخصیتی "بالغ" و بررسی مثبت و منفی آن و بازگویی اتفاقات متناسب توسط دانش آموزان و تجزیه و تحلیل آن ها، جمع بندی و ارائه تکلیف.	رسم ایکوگرام در منزل (تکلیف خانگی)
چهارم	آگاهی شرکت کنندگان از قواعد پایه (آشنایی با انواع بازی های روانی، نوازش و شناخت روابط متقابل، مکمل و متقاطع)	بررسی تکالیف جلسه گذشته، آشنایی با حالت شخصیتی "کودک" و بررسی مثبت و منفی آن و بازگویی اتفاقات متناسب توسط دانش آموزان و تجزیه و تحلیل آن ها، جمع بندی و ارائه تکلیف.	تمرین تکنیک دست مسلط و دست غیر مسلط و تکنیک تمرین گفتگو با دست راست و دست چپ و تمرین رسم حالت های من و انواع بازی های روانی در منزل
پنجم	آموزش چهار وضعیت وجودی و شفای کودک درون (تجزیه و تحلیل حالات من)	بررسی تکالیف جلسه گذشته، آشنایی با شخصیت سالم و انسان سالم، رفتارهای انسان سالم در بحران ها و تنش ها، اهمیت خودشناسی در کنترل حالات منفی بدنی و کلامی در بحران ها و تنش ها، جمع بندی و ارائه تکلیف.	ترسیم دایره سازماندهی زمان خود و برنامه ریزی برای فعالیت ها
ششم	آموزش بازدارنده ها و سوق دهنده ها جهت تغییر در سبک زندگی و آشنایی با پیش نویس	بررسی تکالیف جلسه گذشته، آشنایی با بازی های روانی و ناخود آگاه، جمع بندی و ارائه تکلیف.	تمرین مهارت های ارتباطی برای کاهش تعارضات (ایفای نقش)، نوشتن پیش نویس زندگی خود از نو (بر مبنای به حداقل رساندن تعارض و افزایش تعامل با تکیه بر توانایی های واقعی)
هفتم	بکارگیری من بالغ در نوشتن پیش نویس زندگی و نوشتن پیش نویس مجدد توسط شرکت کنندگان	بررسی تکالیف جلسه گذشته، توضیح در مورد مدیریت تعارض با روش تحلیل رفتار متقابل با مشارکت دانش آموزان و بیان رویدادهای واقعی توسط آن ها، جمع بندی و ارائه تکلیف.	برنامه ریزی درسی بر مبنای مدیریت رابطه و پیش نویس جدید زندگی
هشتم	دست گرفتن قدرت اجرایی من بالغ و رسیدن به خود رهبری	بررسی تکالیف جلسه گذشته، توضیح در خصوص این که تعارض چگونه به انسان آسیب رسانده و او را از رسیدن به اهدافش باز می دارد. جمع بندی نهایی و نتیجه گیری با مشارکت دانش آموزان، اجرای پس آزمون و اتمام مداخله	اجرای پس آزمون

یافته ها

در این پژوهش هیچ ریزشی در نمونه ها اتفاق نیفتاد و ۲۰ نفر اعضای گروه آزمایش به طور کامل مداخله را دریافت کردند. در جدول ۳ میانگین و انحراف معیار سن آورده شده است. همچنین در جدول ۳، مقطع تحصیلی آزمودنی ها ذکر شده است.

جدول ۳. مقایسه یافته های توصیفی نوجوانان پسر شهر خرم دره در سال ۱۳۹۹

(تعداد در هر گروه ۱۰ نفر)

متغیر	گروه	انحراف معیار $\pm$ میانگین	سطح معنی داری
سن	آزمایش	۳۸/۸۳ $\pm$ ۷/۱۶	۰/۵۶۴
	کنترل	۳۶/۲۷ $\pm$ ۶/۶۷	
	کل	۳۷/۵۵ $\pm$ ۶/۹۱	
متغیر	گروه	تعداد	سطح معنی داری
مقطع تحصیلی	هفتم	۵ نفر	۰/۵۸۹
	آزمایش	۸ نفر	
	هشتم	۲ نفر	
	نهم	۶ نفر	
	کنترل	۸ نفر	
	هفتم	۱ نفر	

در جدول ۴، میانگین و انحراف معیار متغیر تعارض با مادر و پدر به تفکیک دو گروه آزمایش و کنترل در پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری گزارش شده است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین و انحراف معیار متغیر تعارض با

مادر و پدر گروه‌های آزمایش و کنترل در پیش آزمون تقریباً برابر است؛ اما در پس آزمون و پیگیری، نمرات گروه‌های آزمایش در متغیر تعارض با مادر و پدر کاهش یافته است.

جدول ۴. میانگین و انحراف معیار متغیر تعارض با مادر و پدر در نوجوانان پسر شهر خرم‌دره در سال ۱۳۹۹

متغیر	گروه	پیش آزمون	پس آزمون	پیگیری
		انحراف معیار $\pm$ میانگین	انحراف معیار $\pm$ میانگین	انحراف معیار $\pm$ میانگین
تعارض با مادر	سایکودرام	۲۸/۱۰ $\pm$ ۲/۳۷	۲۴/۱۰ $\pm$ ۲/۱۳	۲۴/۴۰ $\pm$ ۲/۱۱
	تحلیل رفتار متقابل	۲۸/۵۰ $\pm$ ۲/۵۵	۲۴/۰۰ $\pm$ ۲/۹۰	۲۴/۴۰ $\pm$ ۲/۷۵
	کنترل	۲۷/۶۰ $\pm$ ۲/۱۷	۲۷/۸۰ $\pm$ ۲/۰۴	۲۸/۴۰ $\pm$ ۲/۳۱
تعارض با پدر	سایکودرام	۲۸/۷۰ $\pm$ ۱/۸۲	۲۶/۱۰ $\pm$ ۱/۹۶	۲۶/۱۰ $\pm$ ۱/۹۱
	تحلیل رفتار متقابل	۲۸/۲۰ $\pm$ ۱/۹۸	۲۵/۳۰ $\pm$ ۱/۱۳	۲۵/۲۰ $\pm$ ۱/۱۳
	کنترل	۲۷/۶۰ $\pm$ ۱/۷۷	۲۷/۹۰ $\pm$ ۱/۹۱	۲۷/۹۰ $\pm$ ۱/۹۱

در بررسی پیش فرض‌های آزمون تحلیل واریانس آمیخته با اندازه‌گیری مکرر، آزمون شاپیرو-ویلک^۱ نشان دادند که پیش فرض نرمال بودن توزیع متغیرهای مورد مطالعه در نمونه مورد بررسی محقق شده است؛ زیرا مقادیر Z محاسبه شده در سطح $(p < ۰/۰۵)$ معنی دار نیستند. در آزمون ام‌باکس، از آنجایی که F متغیر تعارض با مادر $(F = ۱/۲۰۶)$ در سطح $۰/۳۰۰$ و F متغیر تعارض با پدر $(F = ۲/۹۹۰)$ در سطح $۰/۰۸۰$ معنادار نبودند، می‌توان گفت که مفروضه همسانی ماتریس واریانس-کوواریانس برای متغیرها برقرار شده است. از سوی دیگر، آزمون کرویت موخلی نشان دادند با توجه به این که مقدار کرویت موخلی $(۰/۸۲۷)$ متغیر تعارض با مادر در سطح خطای داده شده $(۰/۱۹۹)$ و مقدار کرویت موخلی $(۰/۵۱۰)$ متغیر تعارض با پدر در سطح خطای داده شده $(۰/۲۵۶)$ معنی دار نیستند، می‌توان کرویت ماتریس واریانس-کواریانس متغیرهای وابسته را پذیرفت؛ بنابراین، این پیش فرض نیز برقرار است. نتایج جدول ۵ نشان می‌دهند که بین نمرات متغیر تعارض با مادر و تعارض با پدر در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری، تفاوت معنی داری وجود دارد $(P < ۰/۰۰۱)$. همچنین نتایج حاکی از آن هستند که نمره تعارض با مادر و تعارض با پدر در گروه‌های آزمایش در پس آزمون و پیگیری نسبت به پیش آزمون تفاوت معنی داری دارد $(P < ۰/۰۰۱)$. علاوه بر این تأثیر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با مادر و تعارض با پدر نوجوانان پسر پس از یک ماه

پیگیری ماندگار بوده است $(P < ۰/۰۰۱)$. نتایج آزمون تحلیل واریانس آمیخته نشان می‌دهد که اختلاف میانگین نمره تعارض با مادر و تعارض با پدر در گروه‌های درمانی با گروه کنترل معنادار می‌باشد $(P < ۰/۰۰۱)$. نتایج مقایسه‌های زوجی برای مرحله پیگیری نیز نشان از آن دارند که اختلاف میانگین نمره تعارض با مادر و تعارض با پدر در گروه‌های درمانی با گروه کنترل معنادار می‌باشد $(P < ۰/۰۰۱)$.

با توجه به این که آزمون اثر پیلای در موقعیت‌های عملی دارای قدرت بیش تری نسبت به سایر آزمون‌ها می‌باشد، نتایج آن در جدول ۶ گزارش شده است. اطلاعات جدول ۶ در مورد متغیرهای تعارض با مادر و تعارض با پدر بیان می‌کند که بین نمرات این متغیرها در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری، تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین نتایج این جدول حاکی از آن هستند که بین نمرات متغیرهای تعارض با مادر و تعارض با پدر در سه بار اجرای پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری در گروه‌های آزمایش (سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل) و کنترل تفاوت معناداری وجود دارد؛ به عبارت دیگر بین زمان و مداخله، تعامل وجود دارد.

^۱. Shapiro-Wilk

جدول ۵. میانگین و انحراف معیار متغیرهای وابسته در پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری نوجوانان پسر شهر خرمدره

متغیر	گروه	پیش آزمون			پس آزمون		پیگیری		سطح معناداری تغییرات	سطح معناداری
		انحراف معیار ± میانگین			انحراف معیار ± میانگین		انحراف معیار ± میانگین		تغییرات بین گروهی	تغییرات بین گروهی
تعارض با مادر	سایکودراما	۲۸/۷۰ ± ۱/۸۲			۲۶/۱۰ ± ۱/۹۶		۲۶/۱۰ ± ۱/۹۱		P<۰/۰۰۱*	P<۰/۰۰۱*
	تحلیل رفتار متقابل	۲۸/۲۰ ± ۱/۹۸			۲۵/۳۰ ± ۱/۱۳		۲۵/۲۰ ± ۱/۱۳		P<۰/۰۰۱*	
	کنترل	۲۷/۶۰ ± ۱/۷۷			۲۷/۹۰ ± ۱/۹۱		۲۷/۹۰ ± ۱/۹۱		P>۰/۹	
	سطح معناداری در هر مقطع اندازه گیری بین گروه ها	p>۰/۷۰۰			p<۰/۰۰۱*		p<۰/۰۰۱*		-	-
	سایکودراما	۲۸/۱۰ ± ۲/۳۷			۲۴/۱۰ ± ۲/۱۳		۲۴/۴۰ ± ۲/۱۱		P<۰/۰۰۱*	P<۰/۰۰۱*
	تحلیل رفتار متقابل	۲۸/۵۰ ± ۲/۵۵			۲۴/۰۰ ± ۲/۹۰		۲۴/۴۰ ± ۲/۷۵		P<۰/۰۰۱*	
کنترل	۲۷/۶۰ ± ۲/۱۷			۲۷/۸۰ ± ۲/۰۴		۲۸/۴۰ ± ۲/۳۱		P>۰/۷		
	سطح معناداری در هر مقطع اندازه گیری بین گروه ها	p>۰/۴۳۶			p<۰/۰۰۱*		p<۰/۰۰۱*		-	-

آزمون: تحلیل واریانس یک راهه؛ *اختلاف معنادار $P < ۰/۰۵$

جدول ۶. نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه گیری مکرر در نمرات متغیرهای پژوهش در گروه های آزمایش و کنترل

متغیر	تأثیر	مقدار	F	فرضیه درجه آزادی	خطای درجه آزادی	سطح معناداری	مجذور اتا
تعارض با مادر	زمان	۰/۹	۱/۶	۰/۲	۰/۲۶	۰/۰۰۱	۰/۹
	زمان*مداخله	۰/۹	۰/۱۱	۰/۴	۰/۵۴	۰/۰۰۱	۰/۴
تعارض با پدر	زمان	۰/۶	۰/۲۳	۰/۲	۰/۲۶	۰/۰۰۱	۰/۶
	زمان*مداخله	۰/۵	۱/۵	۰/۴	۰/۵۴	۰/۰۰۱	۰/۲

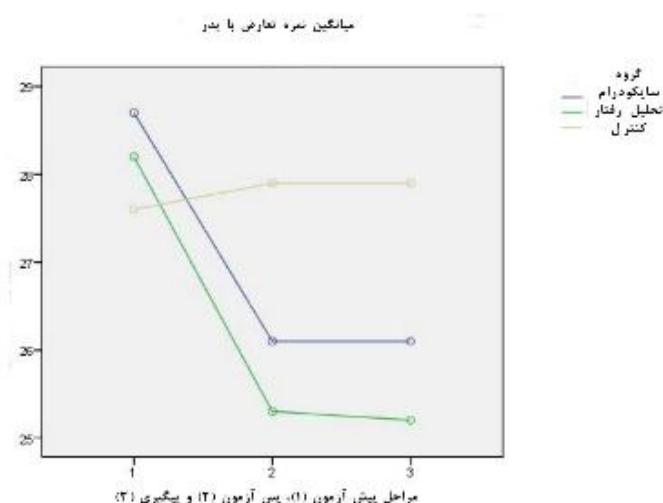
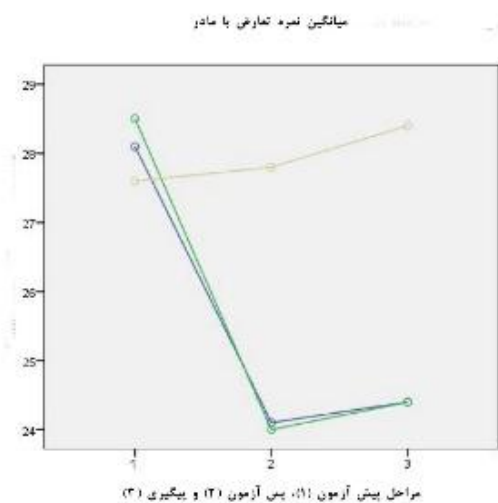
تفاوت آنها در مرحله پس آزمون و پیگیری متفاوت از هم نیست ($p > ۰/۰۵$)؛ بنابراین، سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل در کاهش تعارض با مادر و تعارض با پدر نسبت به هم برتری ندارند.

نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی (جدول ۷) حاکی از آن هست که معنی داری تغییرات بین گروهی به دلیل تفاوت تغییرات گروه های درمانی با گروه کنترل است؛ به طوری که هم در پس آزمون و هم در پیگیری، نمره های گروه های درمانی کم تر از نمرات گروه کنترل است ($P < ۰/۰۰۱$)، اما

جدول ۷. نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی بر حسب عضویت گروهی در متغیرهای وابسته

متغیر وابسته	موقعیت	گروه یک	گروه دو	اختلاف میانگین	انحراف استاندارد	سطح معناداری
تعارض با مادر	(پیش آزمون)	سایکودراما	تحلیل رفتار متقابل	-۰/۴۰۰	۱/۰	۱/۰۰۰
		کنترل	کنترل	۰/۵۰۰		۱/۰۰۰
		سایکودراما	سایکودراما	۰/۴۰۰		۱/۰۰۰
	(پس آزمون)	سایکودراما	سایکودراما	۰/۹۰۰		۱/۰۰۰
		کنترل	کنترل	-۰/۵۰۰		۱/۰۰۰
		سایکودراما	سایکودراما	-۰/۹۰۰		۱/۰۰۰
تعارض با مادر	(پیش آزمون)	سایکودراما	سایکودراما	۰/۱۰۰	۱/۰	۱/۰۰۰
		کنترل	کنترل	-۰/۷۰۰		۰/۰۰۵
		سایکودراما	سایکودراما	-۰/۱۰۰		۱/۰۰۰
	(پس آزمون)	سایکودراما	سایکودراما	-۳/۸۰۰		۰/۰۰۴
		کنترل	کنترل	۳/۷۰۰		۰/۰۰۵
		سایکودراما	سایکودراما	۳/۸۰۰		۰/۰۰۴
(پیگیری)	سایکودراما	سایکودراما	سایکودراما	۰/۰۰۱	۱/۰	۱/۰۰۰
	کنترل	کنترل	کنترل	۰/۰۰۱	۱/۰	۱/۰۰۰

متغیر وابسته	موقعیت	گروه یک	گروه دو	اختلاف میانگین	انحراف استاندارد	سطح معناداری
تعارض با پدر	(پیش آزمون)	کنترل	کنترل	-۴/۰۰۰	۰/۸	۰/۰۰۳
		تحلیل رفتار متقابل	سایکودراما	۰/۰۰۱		۱/۰۰۰
		کنترل	کنترل	-۴/۰۰۰		۰/۰۰۳
		کنترل	سایکودراما	۴/۰۰۰		۰/۰۰۳
		کنترل	تحلیل رفتار متقابل	۴/۰۰۰		۰/۰۰۳
		سایکودراما	تحلیل رفتار متقابل	۱/۵۰۰		۱/۰۰۰
	(پس آزمون)	کنترل	کنترل	۱/۱۰۰		۰/۵۹۶
		تحلیل رفتار متقابل	سایکودراما	-۰/۵۰۰		۱/۰۰۰
		کنترل	کنترل	۰/۶۰۰		۱/۰۰۰
		کنترل	سایکودراما	-۱/۱۰۰		۰/۵۹۶
		کنترل	تحلیل رفتار متقابل	-۰/۶۰۰		۱/۰۰۰
		سایکودراما	تحلیل رفتار متقابل	۰/۸۰۰		۰/۹۵۸
تعارض با مادر	(پیش آزمون)	کنترل	کنترل	-۱/۸۰۰	۰/۷	۰/۰۴۲
		تحلیل رفتار متقابل	سایکودراما	-۰/۸۰۰		۰/۹۵۸
		کنترل	کنترل	-۲/۶۰۰		۰/۰۰۸
		کنترل	سایکودراما	۱/۸۰۰		۰/۰۴۲
		کنترل	تحلیل رفتار متقابل	۲/۶۰۰		۰/۰۰۸
		سایکودراما	تحلیل رفتار متقابل	۰/۹۰۰		۰/۷۳۵
	(پس آزمون)	کنترل	کنترل	-۱/۸۰۰	۷/۰	۰/۰۴۴
		تحلیل رفتار متقابل	سایکودراما	-۰/۹۰۰		۰/۷۳۵
		کنترل	کنترل	-۲/۷۰۰		۰/۰۰۴
		کنترل	سایکودراما	۱/۸۰۰		۰/۰۴۴
		کنترل	تحلیل رفتار متقابل	۲/۷۰۰		۰/۰۰۴
		کنترل	تحلیل رفتار متقابل	۲/۷۰۰		۰/۰۰۴



نمودار ۱. میانگین نمره تعارض با مادر و تعارض با پدر گروه سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل و کنترل در پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه اثربخشی گروه درمانی مبتنی بر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با والدین نوجوانان پسر بود. تحلیل داده‌ها نشان داد که گروه درمانی مبتنی بر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با والدین نوجوانان پسر تأثیر دارند؛ و تأثیر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل متفاوت از هم نیست. یافته‌ها نشان دادند که تغییرات نمره تعارض با والدین در زمان‌های مورد بررسی در گروه‌ها متفاوت بوده و اثر زمان معنادار است؛ بدین معنا که اثر متقابلی بین زمان و مداخله وجود دارد و با گذشت زمان از شروع مداخله، نمره‌های تعارض با والدین کاهش یافتند و تأثیرات ناشی از حضور در گروه‌های آزمایشی با نزدیک شدن به پایان مداخله بر تعارض با والدین افراد در هر دو گروه آزمایشی مثبت بود. در راستای اثربخشی سایکودراما بر تعارض با والدین نوجوانان می‌توان به نتایج پژوهش‌های (گراتس، ۲۰۱۱؛ صرامی و همکاران، ۱۳۹۶؛ اناری و همکاران، ۱۳۹۷؛ بلوثر و هارندن، ۲۰۱۸ و جیانگ و همکاران، ۲۰۲۳) اشاره کرد. در این مطالعات نشان داده شد که سایکودراما بر تعارض با والدین نوجوانان اثربخش است که این مهم با نتایج مطالعات مذکور همسو می‌باشد. شایان ذکر است که هیچ پژوهشی مبنی بر ناهمسو بودن با نتایج پژوهش حاضر پیدا نشد تا بتوان علت شباهت و تفاوت نتایج مطالعات را مورد بحث و بررسی قرار داد.

ماهیت ذاتی روان‌نمایشی تبدیل افراد به یک واحد کلی است. این تبدیل به یک واحد شدن و به عنوان نظام عمل کردن در فعالیت‌های نمایشی نیز بر بهبود ارتباط و کاهش تعارضات والدینی کمک شایان توجهی کرده است (اناری و همکاران، ۱۳۹۷). نمایش به عنوان یک وسیله بیانی و ارتباطی، نه تنها به بازآفرینی حالت‌های عاطفی انسان و شرکت دادن تماشاگران در عواطف گوناگون می‌پردازد، بلکه گسترش تجربه‌های انسانی و ظرفیت شرکت کنندگان برای درک عواطف غنی‌تر، ظریف‌تر و رفیع‌تر را در پی دارد. در این پژوهش، نوجوانان با دریافت سایکودراما به درک عمیق‌تری از خود و والدین‌شان دست یافته‌اند و در نهایت تعاملات بین فردی آن‌ها با والدین مثبت و از این رو تعارضات بین فردی آن‌ها نیز کم شده است (جیانگ و همکاران، ۲۰۲۳). در سایکودراما به فرد کمک می‌شود تا با تجسم و نقش بازی کردن یک مسئله، به جای فقط صحبت کردن در مورد آن، مسئله را بازنگری نماید. در عمل و با پیاده کردن تعامل بین فردی در

یک مسئله و درگیر کردن جسم و ذهن پیرامون این که رویدادی در شرایط کنونی در حال وقوع است، نظرات و احساساتی را به سطح آگاهی فرد منتقل می‌کند که فقط گفت‌وگو درمورد آن مسئله کافی نیست. وجوه غیرکلامی نه فقط در کم و کیفیت رابطه اثر دارند، بلکه سرنخ‌هایی از انگیزش و نگرش‌های نهفته درونی هستند. سایکودراما با مورد هدف قراردادن عوامل بروز تعارض در نوجوانان، در کاهش این مشکلات در آنان مؤثر واقع می‌شود. سایکودراما به شکلی است که نوجوانان می‌توانند رفتارهای تعارض‌آمیز را با ادای کلمات و حرکات نمایشی کاهش دهند. همچنین آن‌ها در سایکودراما می‌توانند عواطف خویش را به شکلی که از لحاظ اجتماعی ناهنجار محسوب نمی‌شود، بیان کنند (صرامی و همکاران، ۱۳۹۶).

نتایج حاصل از تحلیل واریانس آمیخته با اندازه‌گیری مکرر نشان داد که تحلیل رفتار متقابل بر تعارض با والدین نوجوانان اثربخش است. نتایج این مطالعه با یافته‌های پژوهشی (کامپوس و همکاران، ۲۰۱۸؛ مراد، ۲۰۲۰؛ حافظ شهرباف و همکاران، ۱۴۰۲؛ ووس و وان ریجین، ۲۰۲۲ و جرجانی و خزایی، ۱۴۰۲) حاکی از این بودند که این درمان بر تعارض با والدین نوجوانان تأثیر دارد. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های مذکور همسو می‌باشد. شایان ذکر است که هیچ پژوهشی مبنی بر ناهمسو بودن با نتایج پژوهش حاضر پیدا نشد تا بتوان علت شباهت و تفاوت نتایج مطالعات را مورد بحث و بررسی قرار داد.

نظریه تحلیل تبادلی نظریه‌ای است بر پایه ارتباط و بهبود روابط و آموزش و به کارگیری آن می‌تواند افراد را در زمینه اصلاح و افزایش مهارت‌های میان فردی یاری رساند. بنابراین بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش می‌توان گفت آموزش تحلیل تبادلی سبب می‌شود که فرزندان با والدین ارتباط خوبی برقرار کنند، خواسته و نظرات خود را بیان کنند و این روابط به شکل دوسویه باشد، یعنی ارتباط والدین با فرزندان نیز بر اساس عطفوت، مهربانی و احترام متقابل باشد، در نتیجه از میزان احساسات خشم و آزرده‌گی فرزندان نسبت به والدین کاسته می‌شود و نهایتاً تعارض بن آن‌ها نیز کم می‌شود (ووس و وان ریجین، ۲۰۲۲). از اهداف مهم این نظریه واداشتن درمان‌جو به برقراری ارتباط بالغ-بالغ در زمان مناسب است (دوگان، ۲۰۱۸) آموزه‌های تحلیل رفتار متقابل به نوجوانان کمک می‌کند تا بتوانند سه «حالت من» وجد خود و والدین‌شان را با استفاده از سرنخ‌های لفظی و

سبب کاهش تعارض با والدین شده است. با توجه به نقش مهم پسران در خانواده و جامعه و از طرفی، لزوم توجه به سلامت جسمانی و روانشناختی آن‌ها پیشنهاد می‌شود در کلینیک‌های روان‌شناسی مدارس، دولتی و خصوصی، از این درمان‌ها به صورت فردی و گروهی در زمینه کاهش تعارض با والدین نوجوانان پسر استفاده شود.

در انتها باید خاطرنشان ساخت که نمونه پژوهش حاضر را دانش‌آموزان پسر ۱۴ تا ۱۵ ساله شهر خرم‌دره تشکیل دادند که این مورد یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر است و تعمیم یافته‌ها به پسران جوان‌تر و مسن‌تر را دشوار می‌سازد. همچنین در این مطالعه جمع‌آوری داده‌ها توسط پرسشنامه انجام شد که به دلیل خودگزارشی بودن ابزارها، سوگیری در پاسخ‌دهی محتمل است. پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در جوامع آماری مختلف و در سایر شهرها اجرا گردد و از سایر روش‌های گردآوری اطلاعات نظیر مشاهده و مصاحبه نیز استفاده شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاقی پژوهش: این مقاله با کد اخلاق IR.IAU.ABHAR.REC.1399.002 در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر انجام شده است. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان انجام شود. همچنین به شرکت‌کنندگان درباره رازداری در حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات شناسنامه افراد، اطمینان داده شد.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: این مقاله از رساله دکتری نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم استخراج شده است.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاوران این تحقیق و والدینی که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

غیرکلامی شناسایی کنند و به تقویت من‌بالغ پردازند و به این آگاهی برسند که عصبانیت‌ها، پرخاشگری‌ها، حسادت‌ها و لجبازی‌ها نشانه تسلط من‌کودک وجود آن‌هاست. همچنین وجود آلودگی‌ها و روابط متقاطع و تثبیت در وضعیت‌های ناسالم زندگی سبب عدم برقراری ارتباط سالم می‌شود که این امر تعارض‌های بین فردی را تشدید می‌کند. به عنوان مثال تثبیت در وضعیت ناسالم «من خوب هستم - تو خوب نیستی» سبب احساس برتر بودن، پرخاشگری، اعتماد به نفس کاذب، عدم توجه به نظرات دیگران و احترام قائل نشدن برای دیگران می‌شود و نوجوان با توجه به این آگاهی‌ها می‌کوشد تا با کنترل نشانه‌های من‌کودک و پس‌راندن والد شخصیت خود به یک بالغ وحدت یافته دست یابد و در وضعیت سالم «من خوب هستم - تو خوب هستی» قرار بگیرد و به این ترتیب راهبردهای استدلال کلامی که از ویژگی‌های بالغ است در او تقویت می‌شود و پرخاشگری‌ها و عصبانیت‌ها که از نشانه‌های من‌کودک است در او کنترل می‌شود و کاهش می‌یابد که این امر نهایتاً سبب کاهش تعارض والد-نوجوان می‌شود (ووس و وان ریجین، ۲۰۲۲).

نتایج این پژوهش نشان دادند که تأثیر سایکودراما بر تعارض با والدین در پس‌آزمون و پیگیری نسبت به تحلیل رفتار متقابل متفاوت نیست. جهت مقایسه این نتیجه با نتایج سایر پژوهش‌ها باید گفت پژوهشی که به مقایسه و بررسی اثربخشی این دو درمان بر تعارض با والدین بپیدازد در دسترس نبود. باید خاطرنشان ساخت که سایکودراما با بهره‌گیری از هنر ارتباط و بازسازی موقعیت و تخلیه هیجانات، و تحلیل رفتار متقابل با ارائه تصویری از ساختار روانشناختی و کمک به چگونگی رفتار مؤثر در کاهش تعارض با والدین مؤثر بوده‌اند.

با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت که گروه درمانی مبتنی بر سایکودراما و تحلیل رفتار متقابل با کاربرد فنون و روش‌های خاص خود احتمالاً سبب افزایش آگاهی درباره خود، محیط و دیگران شده و مواجهه آگاهانه با مشکلات را افزایش داده و ارتباطات بین فردی را بهبود بخشیده و در نتیجه

منابع

اناری، آسیه؛ مظاهری، محمدعلی؛ طهماسیان، کارینه؛ چون، هی سو و جمشیدی سیانکی، مریم (۱۳۹۷). اثربخشی نمایش درمانگری خانواده بر کاهش تعارض والد - نوجوان؛ یک مطالعه تک آزمودنی. فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۱۱ (۴۲)، ۳۳-۵۹.

doi: 10.22034/jsfc.2018.82695

جرجانی، کیمیا و خزایی، کامیان (۱۴۰۲). مقایسه اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل و تنظیم هیجان بر بزرگنمایی غیرانطباقی و گسست اخلاقی در نوجوانان دارای رفتار قلدری. فصلنامه پژوهش های نوین روانشناختی، ۱۸ (۷۱)، ۷۱-۷۹.

doi: 10.22034/jmpr.2023.55920.5502

جلیلی، معصومه؛ افتخاری صعادی، زهرا؛ پاشا، رضا؛ عسگری، پرویز و حافظی، فریبا (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی روش های تحلیل رفتار متقابل و ایماگوتراپی بر بهبود مهارت های ارتباطی، حل تعارض و حساسیت به طرد زوجین شهرستان مسجد سلیمان. پژوهش های مشاوره، ۲۱ (۸۱)، ۱۲۳-۱۰۳.

doi: 10.18502/qjcr.v21i81.9493

جمشیدی نظر، فاطمه؛ زارع بهرام آبادی، مهدی؛ دلاور، علی و رجبی گیلان، نادر (۱۳۹۳). اثربخشی فنون روان نمایشگری بر نشانگان درونی سازی (اضطراب، افسردگی و شکایات جسمانی) دختران قربانی قلدری در شهر کرمانشاه. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ۲۴ (۱۱۵)، ۱۴۱-۱۴۷.

URL: http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-4093-fa.html

جوادیان صراف، نصرالله و امامی، تکتم (۱۳۸۸). مقایسه اثر تعداد جلسات تمرین ایروبیک و یوگا بر مؤلفه های خودتوصیفی بدنی دانشجویان دختر. رشد و یادگیری حرکتی ورزشی، ۱ (۲)، ۱۲۷-۱۴۵.

http://asp.journals.umz.ac.ir/article_1362_19ba1d5d626310ba93a72485961a0376.pdf

حافظ شهرباف، راضیه؛ قنبری، بهرام علی و علیدوستی، فاطمه (۱۳۷۹). مقایسه اثربخشی آموزش هیجان مدار مبتنی بر رویکرد (HMT-LMG) و تحلیل ارتباط متقابل (TA) بر تمایز یافتگی و حل تعارض والد-نوجوان. فصلنامه روانشناسی کاربردی، ۱۷ (۲)، ۶۳-۸۹.

doi: 10.48308/apsy.2022.226281.1279

حسینی راوری زاده، نرجس؛ نظیری، قاسم و داودی اعظم، فتح نجمه (۱۴۰۲). اثربخشی تحلیل رفتار متقابل بر اساندهای ارتباطی، راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و تمایز یافتگی زوجین ناسازگار. رویش روانشناسی، ۱۲ (۲)، ۱۱۷-۱۲۸.

URL: http://frooyesh.ir/article-1-4426-fa.html

خرمی قاضیانی، مریم و ابوالقاسمی، عباس (۱۳۹۹). رابطه شیوه های حل تعارض والدین و سبک های دلبستگی با کیفیت زندگی دختران دارای احساس تنهایی. سلامت روان کودک، ۷ (۱)، ۱-۱۴.

DOI: 10.29252/jcmh.7.1.2

رحیمی اصیل، مهوش؛ زهراکار، کیانوش و محسن زاده، فرشاد (۱۴۰۲). مقایسه اثربخشی آموزش مبتنی بر نظریه انتخاب و تحلیل رفتار متقابل بر افعال کاری تحصیلی دانش آموزان دختر. مجله علوم روانشناختی، ۲۲ (۱۳۰)، ۱۹۷۱-۱۹۹۰.

doi:10.52547/JPS.22.130.1971

شریعتی، سحر و امامی پور، سوزان (۱۳۹۳). نقش واسطه ای تعارض والدین - نوجوان در رابطه سبک های فرزندپروری ادراک شده و ابعاد ابراز خشم. خانواده و پژوهش، ۴ (۱۱)، ۲۲-۷.

URL: http://qjfr.ir/article-1-59-fa.html

صرامی، نسیم؛ یزدخواستی، فریبا و عریضی سامانی، حمیدرضا. (۱۳۹۶). اثربخشی سایکودراما با محتوای تحلیل رفتار متقابل بر تنظیم هیجانی و عملکرد اجتماعی انطباقی دختران نوجوان بدسرپرست. روانشناسی بالینی، ۹ (۴)، ۸۳-۹۴.

doi: 10.22075/jcp.2018.9802

تیری، احمد؛ نورانی پور، رحمت اله و نوایی نژاد شکوه (۱۴۰۰). اثربخشی گروه درمانی روان نمایشگری شناختی رفتاری (CBPGT) بر کاهش مشکلات بین فردی و دشواری تنظیم هیجان زنان مطلقه. مجله علوم روانشناختی، ۲۰ (۹۹)، ۴۳۸-۴۲۷.

URL: http://psychologicalscience.ir/article-1-953-fa.html

References

- Anari, A., Mazaheri, M. A., Tahmassian, K., Chun, H. S., & Jamshidi, M. (2018). Effectiveness of Family Drama Therapy on Reducing Parent-Adolescent Conflict: A Single Subject Study. *Strategy for Culture*, 11(42), 33-59. doi: 10.22034/jsfc.2018.82695
- Berne, E. (1958). Transactional analysis: a new and effective method of group therapy. *American journal of psychotherapy*, 12(4), 735-743. https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.1958.12.4.735
- Bleuer, J., & Harnden, B. (2018). Translating drama therapy: Reflections on clinical practice with complex trauma. *Drama Therapy Review*, 4(2), 167-182. doi: 10.1016/j.aip.2020.101679.
- Branje, S. (2018). Development of parent-adolescent relationships: Conflict interactions as a mechanism

- of change. *Child development perspectives*, 12(3), 171-176. doi: 10.1111/cdep.12278.
- Compas, B. E., Jaser, S. S., Bettis, A. H., Watson, K. H., Gruhn, M. A., Dunbar, J. P., Williams, E., & Thigpen, J. C. (2017). Coping, emotion regulation, and psychopathology in childhood and adolescence: A meta-analysis and narrative review. *Psychological Bulletin*, 143(9), 939-991. <https://doi.org/10.1037/bul0000110>
- Dogan T. (2018). The effects of the psychodrama in instilling empathy and self-awareness: A pilot study. *PsyCh journal*, 7(4), 227-238. <https://doi.org/10.1002/pchj.228>
- Fleiss, J. L. (1981). *Statistical Methods for Rates and Proportions*. 2nd Ed. New York: Wiley. record/1973-30224-000
- Gulassa, D., Amaral, R., Oliveira, E., & Tavares, H. (2019). Group therapy for excoriation disorder: Psychodrama versus support therapy. *Annals of clinical psychiatry: official journal of the American Academy of Clinical Psychiatrists*, 31(2), 84-94.
- Hafez Sharbaf, R., Ghanbari Hashem Abadi, B. A., & Alidoosti, F. (2000). Comparison of (EFT) Training Based on the HMT/LMG Approach and (TA) on the Differentiation and Resolving the Parent-Adolescent Conflict. *Applied Psychology*, 17(2), 63-89. doi: 10.48308/apsy.2022.226281.1279
- Hosseini Ravarizadeh, N., Naziryy, G., Davoodi, A., Fath, N. (2023). The Effectiveness of Transactional Analysis (TA) on the Relationship Attributions, Cognitive Emotion Regulation Strategies and Differentiation of Incompatible Couples. *Rooyesh*, 12 (2), 117-128 URL: <http://frooyesh.ir/article-1-4426-fa.html>
- Jalili, M., Eftekhari Saad, Z., Pasha, R., Asgari, P., Hafezi, F. (2020). Evaluation of the Effectiveness of Transactional Analysis on Improvement of Communication Skills, Conflict Resolution and Rejection Sensitivity in Couples of Masjed Soleyman. *Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty*, 6(2), 81-92. doi: 10.18502/qjcr.v21i81.9493 [in Persian]
- Jamshidi Nazar, F., Zare-Bahramabadi, M., Delavar, A., & Rajabi Gilan, N. (2014). Efficacy of psychodrama techniques in internalizing symptoms (anxiety, depression and somatization) among adolescent girls victims of bullying in Kermanshah. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 24(115), 141-147. URL: <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-4093-fa.html>
- Javadiyan Sarraf, N., & Emami, T. (2009). The Comparison of the Effect of the Number of Aerobic and Yoga Sessions on Physical Self-Description Components of Female University Students. *Journal of Sports and Motor Development and Learning*, 1(2), 127-145. http://asp.journals.umz.ac.ir/article_1362_19ba1d5d626310ba93a72485961a0376.pdf
- Jiang, L., Alizadeh, F., & Cui, W. (2023). Effectiveness of Drama-Based Intervention in Improving Mental Health and Well-Being: A Systematic Review and Meta-Analysis during the COVID-19 Pandemic and Post-Pandemic Period. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 11(6), 839. <https://doi.org/10.3390/healthcare11060839>
- Jorjani, K., & Khazaei, K. (2023). Comparison of the Effectiveness of Mutual Behavior Analysis and Emotion Regulation Training on Maladaptive Exaggeration and Moral Disruption in Adolescents with Bullying Behavior. *Journal of Modern Psychological Researches*, 18(71), 71-79. doi: 10.22034/jmpr.2023.55920.5502
- Kalmijn, M. (2019). Contact and conflict between adult children and their parents in immigrant families: is integration problematic for family relationships? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(9), 1419-1438. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1522245>
- Khorami Ghaziyani, M., Abolghasemi, A. (2020). The relationship between parental conflict resolution strategies and attachment styles with quality of life in adolescent girls with loneliness feeling. *Quarterly Journal of Child Mental Health*, 7(1), 1-14. DOI: 10.29252/jcmh.7.1.2 [in Persian].
- López-González, M. A., Morales-Landazábal, P., & Topa, G. (2021). Psychodrama Group Therapy for Social Issues: A Systematic Review of Controlled Clinical Trials. *International journal of environmental research and public health*, 18(9), 4442. <https://doi.org/10.3390/ijerph18094442>
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, W. H. J., & Branje, S. (2020). Parent-Adolescent Conflict across Adolescence: Trajectories of Informant Discrepancies and Associations with Personality Types. *Journal of youth and adolescence*, 49(1), 119-135. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01054-7>
- Maya, J., Jiménez, L., Lorence, B., Del Moral, G., & Hidalgo, V. (2020). Scene-Based Psychodramatic Family Therapy With Troubled Adolescents and

- Parents: A Pilot Study. *Family process*, 59(1), 111–126. <https://doi.org/10.1111/famp.12401>
- McKimm, J., & Forrest, K. (2010). Using transactional analysis to improve clinical and educational supervision: the Drama and Winner's triangles. *Postgraduate medical journal*, 86(1015), 261–265. <https://doi.org/10.1136/pgmj.2009.093310>
- Mills, A. L., Aquino, G. A., Hoegler, S., & Cummings, E. M. (2021). Interparental Conflict, Emotional Insecurity, and Parent–Adolescent Communication. *Journal of Family Issues*, 42(10), 2377–2396. <https://doi.org/10.1177/0192513X20980035>
- Morad, A. M. T. (2020). A Research Study into the impact on Emotional Stability of a Transactional Analysis Training Programme intended to develop increased levels of Adult Ego State in Adolescents in Syria. *International Journal of Transactional Analysis Research & Practice*, 11(1), 4–12. DOI:10.29044/v11i1p4
- Moreno, J. L. (1946). *Psychodrama, first Vol.* Beacon House. <https://doi.org/10.1037/11506-000>
- Nayeri, A., Nooranipour, R., Navabinejad, S. (2021). Effectiveness of cognitive behavioral psychodrama group therapy on reducing the interpersonal problems and emotional regulation difficulties in divorced women. *Journal of Psychological Science*. 20(99), 427–438. URL: <http://psychologicalscience.ir/article-1-953-fa.html>
- Olsson P. A. (2018). Psychodrama and the Treatment of Narcissistic and Borderline Patients. *Psychodynamic psychiatry*, 46(2), 252–264. <https://doi.org/10.1521/pdps.2018.46.2.252>
- Orkibi, H. (2019). Positive psychodrama: A framework for practice and research. *The Arts in Psychotherapy*, 66, 101603. doi: 10.1016/j.aip.2019.101603.
- RahimiAsill, M., Zaharakar, K., Mohsenzadeh, F. (2023). Comparing the effectiveness of choice theory and transactional analysis on girls students' academic procrastination. *Journal of Psychological Science*. 22(130), 1971–1990. doi:10.52547/JPS.22.130.1971
- Robin, A. L., & Foster, S. L. (1989). *Negotiating parent–adolescent conflict: A behavioral–family systems approach*. Guilford Press. record/1989-97104-000
- Sablik, Z., Samborska-Sablik, A., & Drożdż, J. (2013). Universality of physicians' burnout syndrome as a result of experiencing difficulty in relationship with patients. *Archives of medical science: AMS*, 9(3), 398–403. <https://doi.org/10.5114/aoms.2012.28658>
- Sarrami, N., Yazdkhasti, F., & Oreyzi-Samani. H. (2018). The effectiveness of psychodrama with transactional analysis content on emotion regulation and social-adaptive functions in female adolescent with bad parenting. *Journal of Clinical Psychology*, 9(4), 83–94. doi: 10.22075/jcp.2018.9802.
- Shariati, S., EmamiPour, S. (2015). Parent-Adolescent Conflict as a Mediator between Perceived Parenting Styles and Dimensions of Anger Expression. *Quarterly Journal of Family and Research*, 11(4), 7–22. URL: <http://qjfr.ir/article-1-59-fa.html> [in Persian]
- Silva, K., Ford, C. A., & Miller, V. A. (2020). Daily Parent-Teen Conflict and Parent and Adolescent Well-Being: The Moderating Role of Daily and Person-Level Warmth. *Journal of youth and adolescence*, 49(8), 1601–1616. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01251-9>
- Testoni, I., Cecchini, C., Zulian, M., Guglielmin, M. S., Ronconi, L., Kirk, K., ... & Cruz, A. S. (2018). Psychodrama in therapeutic communities for drug addiction: A study of four cases investigated using idiographic change process analysis. *The Arts in Psychotherapy*, 61, 10–20. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2017.12.007>
- Vinella, P. (2013). Transactional Analysis Counseling Groups: Theory, Practice, and How They Differ from Other TA Groups. *Transactional Analysis Journal*, 43(1), 68–79. <https://doi.org/10.1177/0362153713486111>
- Vos, J., & van Rijn, B. (2022). The Effectiveness of Transactional Analysis Treatments and Their Predictors: A Systematic Literature Review and Explorative Meta-Analysis. *Journal of Humanistic Psychology*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/00221678221117111>